

Volilno pravico v splošnem volilnem razredu ima vsak avstrijski državljani, ki je 24 let star in vsaj šest mesecev stalno prebiva v dotični občini, ne glede na to, če plačuje kaj davkov ali ne.

Kdor zglasi svojo volilno pravico, jo mora tudi dokazati, to je, dokazati mora svoje državljanstvo, svojo starost in stalnost prebivanja v dotični občini. Dokazila, ki so kolka prosta, so: domovinski list, delavska ali poselska knjižica, krstni list in zglasilni list.

Volilna pravica za splošni volilni razred, kakor se imenuje peta kurija, se mora zglasiti tekom 8 dni, računši od dneva, ko je bil nabit razpis volitev.

Opozorjamo vse somišljenike, naj ljudstvo pouče, da se ne bo več volilo po volilnih možeh, ampak direktno in tajno, da torej tista duhovniška kontrola, ki je bila časih strah vseh volilcev, ne bo več mogoča, zakaj zdaj bo lahko vsakdo glasoval kakor bo hotel, ne da bi duhovnik vedel, kako je glasoval. To je treba ljudstvu prav posebno raztolmačiti.

Takoj po razpisu volitev imajo vsa županstva dolžnost, sestaviti imenike volilcev.

Kadar so ti imeniki gotovi, mora županstvo javno razglasiti, da so v občinski pisarni razgrnjeni na vpogled. Vsakdo ima pravico imenik pregledati. Reklamacije v zadevah volilnega imenika je podati tekom osmih dni od dneva, ko se je razglasilo, da je imenik razgrnjen na vpogled.

Reklamacijsko postopanje je velikega pomena, zato prosimo vse somišljenike naj skrbno, da se imeniki volilcev natančno pregledajo. Vsak naš somišljenik naj se prepriča, če je vpisan v imenik volilcev, in če ni morda kateri naših volilcev izpuščen. Takisto pa naj tudi pregleda, če ni kateri nam nasprotni volilec neopravičeno vpisan.

Vsaka pomota se pokaže županstvu ali pa se, ako županstvo imenika ne popravi, napiše reklamacija. Županstvo ima dolžnost, da tekom treh dni predloži reklamacije pristojni politični oblasti.

Vse reklamacije so kolka proste. Reklamacije, ki se podajo po preteku osem dnevnega roka, so neveljavne.

Ko sem pozneje, zlasti v političnih nazorih in pa v svojih malenkostnih pojavih na polju naše literature, začel nastopati samostojneje — ne po nazorih njegove estetike, marveč izven stare šablone, in sem o priložnosti to opravičeval ustmeno, je rekel zopet smehljaje se in mižé: No, no, ne mislite, da zahtevam od svojih sotrudnikov, da bi pred menoj molili politični ali umetnostni konfiteor!

Ne morem trditi, da se je tudi drugim godilo tako; vem pa, da bi bil blagi pokojnik sam rad imel v umetnosti večjo svobodo in pa, da je marsikdo prve sadove svoje Muze ponujal slovenski javnosti — če ne drugače — na platnicah „Dom in sveta“, pozneje pa obrnil hrbet listu in njega prijaznemu uredniku ter začel svoje — drugačne — proizvode ponujati drugod.

Kako se je dr. Lampè veselil — kakor oče vrlega sina — ko si je list začel pridobivati tal in priznanje, zlasti v bratih Slovanih!

— Rad ga pa imam, ta list, veste!

Državni zbor razpuščen!

VI.

Predno prestopimo v podrobnosti posameznih kronovin glede volitev v državni zbor, naj se nam oprostijo da precizujemo najprej občno svoje stališče do posameznih strank.

V novoletnej številki smo jasno izrekli, da ostanemo odločno na onem stališču svojega prihodnjega delovanja, na katerem smo bili do sedaj. Vse naše razprave bo prešinjal oni duh, ki nam je ustvaril naše zakone — na katere smo prisegli — in ki nas je dovedel do svobodnih množ ter strl tiste suženjske okove, v katerih je učiteljstvo toliko let zdihovalo. S tem, mislimo, smo povedali dovolj. Naša pot se torej križa z vsako stranko, ki si je zapisala na svoj prapor devizo: „Ljudstvo ostani v temi; šola in učiteljstvo bodi v to svrhu le slepo orodje, brez lastne volje!“

V prvi vrsti mora naše postopanje biti obrnjeno proti mednarodnemu klerikalizmu, zakaj njega parola je pač po vseh kronovinah ista: Zapoveduj in uživaj!

Ugovarjali nam bodo naši klerikalci, ali kakor so si sami naredili, popolnoma krivično, izraz katoličani, da so oni edini pravi prijatelji šole, ljudstva in učiteljstva.

Verjemi, kdor hočeš! Evo protidokazov:

Bili smo v časih konkordata. Zakaj niso ondaj skrbeli naši prijatelji klerikalci, da bi bil učitelj istopraven z njimi? Zakaj mu niso dovolili sesti k isti mizi in jesti iz iste skleda?

Zakaj niso takrat ustanavljali „Slomšekovih zvez“ in budili učiteljstvo k zavesti, da je tudi on človek, vstvarjen po isti podobi in milosti, kakor njegov mučitelj; zakaj niso takrat oživotvorili učit. lista, kjer bi se pisale razne razprave v povzdigo šol in ljudske kakor tudi učiteljske izobrazbe? Kaj so mislili, da bode slovensko ljudstvo, slovensko učiteljstvo, stalo tako nepremično v svoji izobrazbi, kakor stoji božje solnce. Ako ste imeli srce, kakor ga sedaj hočete imeti za ljudstvo, za učiteljstvo, tudi v onih časih, pokazali in odkrili bi ga. Toda vaše srce je bilo ledeno mrzlo, ki ni drugega oznanjevalo kakor smrt in pogin. V najnovejšem času hočete res popraviti to, kar ste zamudili, toda vse vaše naprave so le nekaka coklja, ki hoče zavirati drdrajoči voz napredka.

In če se spodobi že zaradi njega požrtvovalnega ustanovnika, da ohrani „Dom in svet“ dosedanjo smer, vendar bi ne bilo proti njegovim nazorom, ko bi mu v nekkih ozirih razširili meje — ozkosrčnosti.

Kakor otrok se je radoval svojega vspeha, ako sem došel k njemu potr, obupan vsled stanovskih britkosti in premnogih očitnih krivic — učitelji imamo povsodi s trnjem postlano — pa me je potolažil s prijateljskim srcem, z dokazi, z lastno izkušnjo.

Ost zaslužnih in nezaslužnih kritik, naj je bila naperjena proti njemu ali njegovim sotrudnikom, je lojalno nastavljal na svoja prsa in poleg tega še sam bodril omagujoče, katerih Pegaz je povešal peroti . . .

Dveh stvari je pa bilo učenemu možu vedno premalo: časa in denarja.

Pozno v noč, zarana zjutraj je gorela luč za zastorom njegove spalnice, kjer je tudi našel prvo kal prezdognje smrti — nervoznost vsled napora.

Toda zaman! Vaša coklja zavira pač napredek, eno kolo zastaja, a trije se pa le vrte in vlečejo vseeno kolo napredka dalje in dalje.

Ogrevati se pa slovensko učiteljstvo tudi nikakor ne more za tako imenovane narodne radikalce, zakaj ti poznajo le svoj narod, a drugih ne. In v mnogojezični državi je mogoče edino le živeti, ako vlada narodna tolerantnost v vsem javnem in zasebnem življenju.

Naš cilj in naše mesto je torej edino le v tako imenovanem narodno-liberalnem ali narodno-naprednem taboru, to je v onem taboru, ki vihti svoje orodje z klicem: Verska in narodna tolerantnost v javnem in zasebnem življenju! Enakopravnost vsem stanovom!

VII.

Na Kranjskem, upamo, da smo na jasnem. Tu ni potrebno izgubljeni besedi. Vsak značajen učitelj zastavi ves svoj vpliv v prid oni stranki, ki v istini vpoštevata žalostni položaj slovenskega učiteljstva in naroda. Le s pomočjo narodno-napredne stranke si bode slovensko učiteljstvo zlečilo one rane, ki mu jih je zavidala nesrečna konkordatska doba.

In Goriško? Hvala Bogu, tudi tam se jasni, čistijo se značaji in čvrste se nazori. Tudi na Goriškem vé slovensko učiteljstvo, v kateri tabor ga naj vodi noga. Tu je mogoče le dvoje, ali pod zastavo „Soče“ ali „Gorice“. Kdor ni z egiptovsko temo še obdan, ne bode dolgo premišljeval, kam naj krene, vsaj je že tam, kjer mora biti, namreč pod praporom „Soče“. In to je edino prav, vsaj vodita to stranko moža, ki sta nekdanj oba jedla naš kruh, vživala vse naše dobrine in britkosti. Čim hrabreje nastopite, tem preje bode izbojevan boj, in zmaga je naša.

Tudi v tužno Istro butajo že valovi bratomorskega boja. Tudi tu zahtevaj združeno hrvaško-slovensko učiteljstvo kategorično dokler je še čas, ker kakor znamenja kažejo in na kar je „Učit. Tovarish“ opetovano kazal, se hoče tudi v Istro zatrositi oni obsodbe vredni klerikalizem iz Kranjske, ki razjeda vse javno življenje — od svojih voditeljev, da pretrga vsako najmanjšo zvezo z kranjskimi klerikalci, drugače je skupno nadaljno postopanje nemogoče.

Iz zelenega Štajerskega pa pričakujemo vsak dan poročila, da pove štajersko učiteljstvo svojim patentovanim političnim voditeljem, da je tudi ono z r e l o z a d r ž a v n o

z bornico, da ljudski učitelj ni „minderwertig“ od duhovnika in da slovenska štajerska politika hodi po oni poti, ki jo je zgladilo ljudstvo, a ne posamezni plemenitniki in mariborski vdeležniki II. kat. shoda v Ljubljani. V delu je spas!

Zmes.

XIX.

Z II. slovenskim katoliškim shodom se je napovedal boj tudi naprednemu slovenskemu učiteljstvu. Uničili bi radi našo dično „Zavezo“ z ustanovljeno „Slomšekovo zvezo“, naše liste pa s „Slov. Učiteljem“, uničiti so hoteli predsednika naše „Zaveze“ g. Luko Jelenca. „Zanesljivi“ Štefe, šefurednik zloglasnega „Slov. Lista“ je poročal katoliškim obrekovalcem in lažnjivcem, ki so napravili pravo gonjo, izbravši si svojo žrtev. In kaj je storil g. Jelenec? Brat in svak sta obiskala katoliški shod, in pri tej priliki je g. Jelenec spremil svoje sorodnike v „katoliško“ Ferlinčevo gostilno. Tam se pijan kmet zaleti v njega. Poprej pa je gledal g. Jelenec s svojo obitelji znano klaverno bakljado, kakor je to storilo mnogo drugih rodbinskih očetov. Zares daleč so morali priti ti klerikalci, ker so iz neznanega substrata pod obrekovalno spretno roko izmislili celo lumparijo, da bi Jelenca očrnili na „zgoraj“ ter škodovali njegovemu sinu. Takim obrekovalcem pač veljajo besede: Gospod, odpusti jim, saj ne vedo kaj delajo!

In kako lepo je vendar preuzoriti kardinal učil zbrane duhovnike, priporočujoč jim potrpežljivost, rekoč: „To potrpežljivost bi vzlasti priporočal tudi nasproti tistim, ki niso naših mislij; ker če jih hočemo pridobiti, to gotovo ne bode šlo s tem, da, ako oni nas zbadajo, z b a d a m o t u d i m i n j e, ampak s prizanašanjem, s potrpežljivostjo. (Ali sta to slišala Koblar & Štefe?) Če jih hočemo pridobiti, to gotovo ne bode šlo s s i l o, in tudi za dobro ne sme se delati kakor s kako s t r a s t j o, ampak mirno, premišljeno, vztrajno, potrpežljivo . . .“ Lep nauk še za škofa Bonaventuro.

Na sinodi lavantinske škofije je baje škof Napotnik zabičal duhovnikom, naj lepo ravnaajo z učiteljstvom, sicer napravijo sami sebi največjo škodo. Te besede so bile župniku na Polzeli na Štajerskem le „bob v steno“. Da

— Kar zaslužim s peresom, gre na vse kraje; kar mi donaša služba, pobira zavod in list sam z ilustracijami zahteva vedno več . . .

— — — Še dolga vrsta starih znancev, večinoma ljubkih spominov, veliko daljša nego oni nedozirni sprevod pogrebcev iz vseh krajev in stanov, ki so spremili njegove zemske ostanke k sv. Krištofu, je vodila mojega duha za krsto pokojnikovo. — A kaj je to? Jok, tukaj v temnem lesu, jok? Oj, ti burja, kraška burja! Donašal li pristne glasove z ljubljanskega pokopališča? — Da, to so glasovi nedolžnih otročičev — sirot, katerim je bil voditelj, podpornik, ljubezniv oče . . . In zopet jok! — Tuji, v srce režoči glasovi. To so vzdihni zasnovanih, začeti in nedovršeni del, katera bi bil poklonil svojemu narodu, ko bi ga previdnost božja pustila Slovencem.

Zato pa le ronite tihe solze! Vztrajnega delavca ni več, vrzel zeva, namestnik — kje? Kdo?! A njega krije hladna domača ruša.

Le piskaj, žvižgaj burja skozi smerečje vrhove, odnašaj jok za sinom slovenskim, — izmed najboljših, najvrednejših, kar nam jih je doslej dalo nebo.

Mrak je že objel podnanaške trate in hribove, ko sem se pod smreko na mahu prebudil iz težkih sanj; mrak je objel tudi mojo dušo, spoznavši, da niso sanje, marveč britka istina: dr. Frančišek Lampè je šel uživati zaslužen plačilo, mi pa zremo za njim, poznamo njegovo pot in vemo, da — ne bomo hodili po njej. Tako živeti, kakor blagi pokojnik, utegne samo še kaka angeljsko čista duša. In k njemu bi dospeli vsi radi, radi . . . Duh se dviga nad zemske višave, a ne more; telo ne more za njim.

Zamigljala je zvezda za zvezdo na nebesnem svodu, in jaz sem se, domov vračaje se, spotikal ob kamenje, opiral na palico, zgubil stezo iz gozda, vendar sem še mislil na prijatelja † dra. Frančiška Lampèta.

Svetila mu večna luč!

Pod Nanosom, 26. kimavca 1900.

Toda zaman! Vaša coklja zavira pač napredek, eno kolo zastaja, a trije se pa le vrte in vlečejo vseeno kolo napredka dalje in dalje.

Ogrevati se pa slovensko učiteljstvo tudi nikakor ne more za tako imenovane narodne radikalce, zakaj ti poznajo le svoj narod, a drugih ne. In v mnogojezični državi je mogoče edino le živeti, ako vlada narodna tolerantnost v vsem javnem in zasebnem življenju.

Naš cilj in naše mesto je torej edino le v tako imenovanem narodno-liberalnem ali narodno-naprednem taboru, to je v onem taboru, ki vihti svoje orodje z klicem: Verska in narodna tolerantnost v javnem in zasebnem življenju! Enakopravnost vsem stanovom!

VII.

Na Kranjskem, upamo, da smo na jasnem. Tu ni potrebno izgubljeni besedi. Vsak značajan učitelj zastavi ves svoj vpliv v prid oni stranki, ki v istini vpoštevata žalostni položaj slovenskega učiteljstva in naroda. Le s pomočjo narodno-napredne stranke si bode slovensko učiteljstvo zlečilo one rane, ki mu jih je zavidala nesrečna konkordatska doba.

In Goriško? Hvala Bogu, tudi tam se jasni, čistijo se značaji in čvrste se nazori. Tudi na Goriškem vé slovensko učiteljstvo, v kateri tabor ga naj vodi noga. Tu je mogoče le dvoje, ali pod zastavo „Soče“ ali „Gorice“. Kdor ni z egiptovsko temo še obdan, ne bode dolgo premišljeval, kam naj gre, vsaj je že tam, kjer mora biti, namreč pod praporom „Soče“. In to je edino prav, vsaj vodita to stranko moža, ki sta nekdanj oba jedla naš kruh, vživala vse naše dobrine in britkosti. Čim hrabreje nastopite, tem preje bode izbojevan boj, in zmaga je naša.

Tudi v tužno Istro butajo že valovi bratomorskega boja. Tudi tu zahtevaj združeno hrvaško-slovensko učiteljstvo kategorično dokler je še čas, ker kakor znamenja kažejo in na kar je „Učit. Tovarish“ opetovano kazal, se hoče tudi v Istro zatrositi oni obsodbe vredni klerikalizem iz Kranjske, ki razjeda vse javno življenje — od svojih voditeljev, da pretrga vsako najmanjšo zvezo z kranjskimi klerikalci, drugače je skupno nadaljno postopanje nemogoče.

Iz zelenega Štajerskega pa pričakujemo vsak dan poročila, da pove štajersko učiteljstvo svojim patentovanim političnim voditeljem, da je tudi ono z r e l o z a d r ž a v n o

z bornico, da ljudski učitelj ni „minderwertig“ od duhovnika in da slovenska štajerska politika hodi po oni poti, ki jo je zgladilo ljudstvo, a ne posamezni plemenitniki in mariborski vdeležniki II. kat. shoda v Ljubljani. V delu je spas!

Zmes.

XIX.

Z II. slovenskim katoliškim shodom se je napovedal boj tudi naprednemu slovenskemu učiteljstvu. Uničili bi radi našo dično „Zavezo“ z ustanovljeno „Slomšekovo zvezo“, naše liste pa s „Slov. Učiteljem“, uničiti so hoteli predsednika naše „Zaveze“ g. Luko Jelenca. „Zanesljivi“ Štefe, šefurednik zloglasnega „Slov. Lista“ je poročal katoliškim obrekovalcem in lažnjivcem, ki so napravili pravo gonjo, izbravši si svojo žrtev. In kaj je storil g. Jelenec? Brat in svak sta obiskala katoliški shod, in pri tej priliki je g. Jelenec spremil svoje sorodnike v „katoliško“ Ferlinčevo gostilno. Tam se pijan kmet zaleti v njega. Poprej pa je gledal g. Jelenec s svojo obitelji znano klaverno bakljado, kakor je to storilo mnogo drugih rodbinskih očetov. Zares daleč so morali priti ti klerikalci, ker so iz neznanega substrata pod obrekovalno spretno roko izmislili celo lumparijo, da bi Jelenca očrnil na „zgoraj“ ter škodovali njegovemu sinu. Takim obrekovalcem pač veljajo besede: Gospod, odpusti jim, saj ne vedo kaj delajo!

In kako lepo je vendar preuzoriti kardinal učil zbrane duhovnike, priporočujoč jim potrpežljivost, rekoč: „To potrpežljivost bi vzlasti priporočal tudi nasproti tistim, ki niso naših mislij; ker če jih hočemo pridobiti, to gotovo ne bode šlo s tem, da, ako oni nas zbadajo, z b a d a m o t u d i m i n j e, ampak s prizanašanjem, s potrpežljivostjo. (Ali sta to slišala Koblar & Štefe?) Če jih hočemo pridobiti, to gotovo ne bode šlo s s i l o, in tudi za dobro ne sme se delati kakor s kako s t r a s t j o, ampak mirno, premišljeno, vztrajno, potrpežljivo . . .“ Lep nauk še za škofa Bonaventuro.

Na sinodi lavantinske škofije je baje škof Napotnik zabičal duhovnikom, naj lepo ravnaajo z učiteljstvom, sicer napravijo sami sebi največjo škodo. Te besede so bile župniku na Polzeli na Štajerskem le „bob v steno“. Da

— Kar zaslužim s peresom, gre na vse kraje; kar mi donaša služba, pobira zavod in list sam z ilustracijami zahteva vedno več . . .

— — — Še dolga vrsta starih znancev, večinoma ljubkih spominov, veliko daljša nego oni nedozirni sprevod pogrebcev iz vseh krajev in stanov, ki so spremili njegove zemske ostanke k sv. Krištofu, je vodila mojega duha za krsto pokojnikovo. — A kaj je to? Jok, tukaj v temnem lesu, jok? Oj, ti burja, kraška burja! Donašaš li pristne glasove z ljubljanskega pokopališča? — Da, to so glasovi nedolžnih otročičev — sirot, katerim je bil voditelj, podpornik, ljubezniv oče . . . In zopet jok! — Tuji, v srce režoči glasovi. To so vzdihni zasnovanih, začeti in nedovršeni del, katera bi bil poklonil svojemu narodu, ko bi ga previdnost božja pustila Slovencem.

Zato pa le ronite tihe solze! Vztrajnega delavca ni več, vrzel zeva, namestnik — kje? Kdo?! A njega krije hladna domača ruša.

Le piskaj, žvižgaj burja skozi smerečje vrhove, odnašaj jok za sinom slovenskim, — izmed najboljših, najvrednejših, kar nam jih je doslej dalo nebo.

Mrak je že objel podnanaške trate in hribove, ko sem se pod smreko na mahu prebudil iz težkih sanj; mrak je objel tudi mojo dušo, spoznavši, da niso sanje, marveč britka istina: dr. Frančišek Lampè je šel uživati zaslužen plačilo, mi pa zremo za njim, poznamo njegovo pot in vemo, da — ne bomo hodili po njej. Tako živeti, kakor blagi pokojnik, utegne samo še kaka angeljsko čista duša. In k njemu bi dospeli vsi radi, radi . . . Duh se dviga nad zemske višave, a ne more; telo ne more za njim.

Zamigljala je zvezda za zvezdo na nebesnem svodu, in jaz sem se, domov vračaje se, spotikal ob kamenje, opiral na palico, zgubil stezo iz gozda, vendar sem še mislil na prijatelja † dra. Frančiška Lampèta.

Svetila mu večna luč!

Pod Nanosom, 26. kimavca 1900.

bi si zopet nabasal prazno nezmerno malho s pšenico, jajci, denarjem itd., je napravil na Oljski Gori misijon. Dne 14. kimavca je jezuit Macur učiteljstvo in šolstvo pral. Na prižnici je dejal: „Čemu imajo današnji liberalni učitelji pri svoji mali omiki po 600, 900, 1500, ja celo do 2000 gld. letne plače? Današnji učitelji so samiliberalci, brezverci in krivoverci.“ Ker je „Slov. Narod“ izborna to ščuvanje, ki je trajalo celo uro, zavrnil, naj objavimo dotični dopis. „Nadajamo se, da se bodo kranjskim in štajerskim Jakličem enkrat vendarle oči odprle. Ta farovška gonja naj oči odpre vsem tistim učiteljem, kateri papeževe zastave na šolska poslopja obešajo; pa tudi tistim, kateri hodijo namesto mežnarjev in cerkvnikov po zvonove v Brezce z vozmi in v Pišece vozijo. Misionar je dalje rekel: „Mi duhovniki imamo veliko več študij, kakor učitelji, pa se nam vrže 300 do 600 gl.“ A najvažnejšo resnico je ta šolski prijatelj ali iz hudobije ali iz neumnosti zamolčal. Pozabil je povedati, da učitelji nimajo nikakoršnega rezervnega zaklada, a duhovniki imajo 509,416.968 gl. na kupu. To je „mrtva roka“. Učitelj ne dobi denarja za maše, a duhovniki pa toliko, da v druge farovže denar pošiljajo, ker ne morejo toliko maš brati, kakor se jim plača. Župniki računijo za pogrebe 10, 20, 50 do 100 gl. Učitelj tega nima. Župnik ima vinograde, njive, travnike, vrte, hoste, ima krave, vole, konje, svinje, perutnino. Učitelj nima ničesar. Ker duhovnik ni oženjen, nima žene, nima otrok, tedaj mislimo, da zadostuje plača za edini njegov trebuh. Ti vidiš pezdir v očesu svojega bližnjega, a bruna v svojem očesu ne vidiš. Spoznaj sam sebe! Pred svojimi durmi pometaj! Kdor ima maslo na glavi, ne sme na solnce“.

V kmetskih glavah se jasni, zato je rekel o tej čudni pridigi neki kmet: „Duhovni vseh časov so si enaki. Višji duhovni so bili tisti, ki so najboljšega učitelja Kristusa po krivem tožili, mu njegove zveličavne nauke predbacivali, ga pred ljudstvom zasramovali in konečno še njegovo smrt zahtevali. Ravno tako, in nič drugače, psujejo visoki in nizki duhovni naše učitelje, ščuvajo ljudstvo proti njim. Toda, hvala Bogu, mi vemo dobro, kje je laž in kje je resnica! Mi vemo, kje je pravica in kje krivica. Učitelj se muči 25 in še več ur na teden, a kaplan samo 2 uri, pa še tiste ure otroke pretepa.“ Kaj porečeta k temu škof Napotnik in dr. Medved??

V Biljani na Goriškem je imela „Sloga“ shod, na katerem je poročal „ljubljenec naroda“ dr. Gregorčič. Učitelj iz Višnjevika je kritikoval in bil vržen ven. Lepa je klerikalna svoboda! Hinavci! Prihodnjič še več!

Rešetar.

Kritiški glasovi.

Umesten nasvet. C. kr. okr. š. sv. v Radovljici je poslal pod svojim bivšim načelnikom vit. O. Kalteneggerjem vsem kraj. šol. svetom nastopno o k r o ž n i c o: „Opažalo se je že večkrat, da nekateri krajni šolski sveti izdajo za povečanje knjižnic za učence premalo ali pa prav nič, dasiravno so proračuni vsako leto najmanj 10 K. Ker nekateri kraj. šol. sveti ne vedo, katere knjige bi kupili vsako leto, naroča se krajnim šolskim svetom, da se odslej vsaka šola naroči vsako leto na mladinska lista „Zvonček“ in „Vrtec“ in na knjige „družbe sv. Mohora“. Vsaj te knjige si mora pridobiti vsaka šola vsako leto. Ob enem se za krajne učiteljske knjižnice

toplo priporoča pedagoško znanstveni časopis „Popotnik“, ker prinaša izborne sestavke pedagoško-didaktične in znanstvene vsebine“. — Kakor smo že poročali, je prepovedal radovljiški okrajni šolski svet, naročati na račun krajnih šolskih svetov za šole lista „Učit. Tov.“ in „Slov. učitelj“, ker prinašata politiške članke. Tako je prav. Vivat sequens. Tega mnenja smo tudi mi.

Javna kvalifikacija. C. kr. okrajni šolski svet v Krškem je glede javnih učiteljskih kvalifikacij sklenil, predlagati c. kr. deželnemu šolskemu svetu sledeče: „Vpeljejo naj se pri c. kr. okrajnih šolskih svetih kvalifikacijske tabele, v kateri ima vsaka učiteljska oseba svoboden vpogled za svojo osebo. Podlaga tem tabelam naj bodo zapisniki, kateri naj se v dveh iztisih pišejo na vsaki šoli za vse učitelje o priliki nadzоровanja. Od teh iztisov ostane eden pri okrajnem šolskem svetu, drugi pa se pošlje šolskemu vodstvu. Zapisniki naj obsegajo: zmožnosti, vspehe, metodo.“ — Nadzorovani učitelji bodo torej imeli pri inšpekcijskih konferencah priliko, potegniti se, da bodo pravično sojeni.

Petletnice. Večkrat povprašujejo učitelji, kateri menijo, da so bili na starostnih dokladah prikrajšani, kako bi z ozirom na razsodbo upravnega sodišča ddo. 3./12. 1898. dosegli, da se jim storjena krivica poravna. V tej zadevi svetujemo jim, ker je nam že več takih slučajev znanih, da prosijo pri c. kr. okrajnih šolskih svetih, da se jim nova kvinkvenija, ki je ravno na vrsti, že po preteku 4., 3., 2. ali 1. leta podeli, ako menijo, da so bili pri kateri prejšnjih (največkrat že pri 1.) kvinkvenijah prikrajšani za 1, 2, 3 ali 4 leta. J. L.

D o p i s i.

Dunaj.

Nekaj o razmerah dunajskega učiteljstva. Začetkom letošnjega šolskega leta so dunajski krščanski socialisti z županom dr. Karlom Luegerjem na čelu zopet odstavili nekaj svobodomislnih učiteljev in jim odjedli trdi kruh. To nasilstvo je zbudilo med vsem dunajskim prostomislečim prebivalstvom najglobočje ogorčenje, najbolj pa je seveda razburilo prizadete učiteljske kroge, zakaj te odredbe Luegerjeve stranke so kršenje učiteljskih pravic ter so naravnost protizakonite, ker so naperjene proti členu 13. osnovnih državnih zakonov z dne 21. grudna 1867 l., ki pravi: Vsakdo ima pravico, z besedo, pisavo, tiskom ali podobami svoje mnenje v zakonitih mejah svobodno izražati.

Toda klerikalci (krščanski socialisti) ne poznajo nobenega zakona in v dosego svojega namena se poslužujejo najgrših sredstev.

Ta „Maulkorbzwang“, ki silno škoduje interesom šolstva je naletel na najodločnejši odpor dunajskega svobodomislne učiteljstva in prebivalstva. Dunajska učiteljska društva „Bürgerschule“, „Zentralverein der Wiener Lehrerschaft“, „Wiener Lehrerverein“ in „Lehrerverein im zweiten Bezirke“ so priredila dne 27. pret. m. zvečer zborovanje, h kateremu se je sešlo veličastno število dunajskih učiteljev in učiteljic.

Učitel Seitz, član okrajnega šolskega sveta, je nagovoril prisotne v imenu sklicateljev ter dejal, da ima današnje zborovanje namen, konstatovati vpliv, ki ga imajo take odredbe na šolo. Svobodomisleče učiteljstvo bo neupogljivo vztrajalo v svojem svobodnem prepričanju in se ne bo dalo od nikogar od njega odvrniti.